

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

199. An offa panis in vino sit materia vtriusque, vel alterius
consecrationis? Et pro sirmanda doctrina huius quæstionis, quæ tota est
subtilis, curiosa, & docta, aliqua alia abjiciuntur, verbi ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

de Sacrament. lib. 2. cap. 1. dub. 1. num. 8. & Fagundez in præcept. 3. Eccles. lib. 2. c. 1. n. 12. docet, quod tanta potest esse compressio, ut panis vsualis non sit, nec materia consecrabilis; imò, & ut speciem panis mutet iterum in massam. Respondeo secundo, esse disparatam rationem inter utrumque casum: nam mica panis madefacta calore tantum digitorum difficile potest in massam crudam transmutari: sed in nostro casu, ex potentia, & ut ignis agentis, panis ille verè efficitur quoddam mistum artificiale, diuersum quid à pane vsuali, vnde vulgò vocatur, *Minestra*: ergo non erit amplius materia consecrationis corporis. Si tamen omnia supradicta vitis doctis non placebunt, eis libenter adhaream, & sufficiet mihi illis materiam speculandi præbuisse.

RESOL. CXC VIII.

An panis ex Amylo, seu Amydo sit materia apta Sacramenti Eucharistia?
Et adducitur modus faciendi Hostias in Sardinia. Ex part. 10. tr. 16. & Misc. 6. Ref. 39. aliàs 38.

§. 1. Prima sententia affirmat, ita Paludanus in 4. disp. 1. art. 4. concl. 5. quia id fit ex substantia, & medalla tritici, Henríquez etiam lib. 8. c. 9. putat amyllum esse aptum, si ex illo tosto, & in farinam redacto nouus conficiatur panis; pro qua sententia citat Caietanum, & Sorum; quod Adamo Tannero disp. 5. de Eucharist. 2. dub. 3. non videtur improbabile; Quod idem putat Palaus, tom. 4. tr. 2. 1. punct. 4. qui suam sententiam vocat tantum probabiliorem.

2. Secunda sententia negat, ita tenent Doctores, quos citat, & sequitur Leandrus de Sacrament. tom. 2. tract. 7. disp. 8. q. 9. quibus ego addo Palaum ubi supra, Martinum de San Ioseph in Mon. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 2. de Eucharist. num. 1. Dicastillum de Sacrament. tom. 1. tract. 2. disp. 2. dub. 2. n. 25. qui cum aliis putat, hoc esse verum, etiam si admittamus, non differre specie physica à pane. Ratio vero est, quia non censetur panis communis, & vsualis, nec simpliciter panis; & sane cum ex tritico madefacto exprimitur aqua non modica, corruptio videtur inde resultare; cuius indicium est terribilissimus odor aquæ, quæ madefcit, & ipse etiam tritici. Hæc autem corruptio videtur alterius rationis, quam ea, quæ fit cum conteritur inter molas molendini, quæ contritio per se requiritur ad panem; & sane corruptio illa, quæ fit amylo, non tendit ad panem, quæ fit in molendino; facta autem ea corruptione, (proinde atque cum fit ex vino acetum,) non manet simpliciter forma, nec panis simpliciter, & idè neque idonea materia consecrationis. Cuius etiam corruptionis signum est non leue, quod panis confectus ex amylo diuersæ virtutis est, quam si fieret ex ipso tritico mola contrito. Adde, quod non sufficeret esse eiusdem speciei cum pane vsuali, nisi sit simpliciter panis, qualè diximus non esse confectum ex amylo.

3. Tertia opinio distinguit, quam nouissimè tuetur Augustinus Bernal. de Sacrament. disputat. 27. sect. 2. num. 17. Vel enim amyllum est perfectum, & absolute amyllum, & ex hoc non videtur posse fieri materia consecrabilis, quia non videtur posse fieri verus, & vsualis panis, Nam ad perfectum conficiendum amyllum ponitur triticum in aqua per plures dies, & tunc plane videtur substantialiter corrumpi: tum quia continua illa madefactio, & humefactio valde contraria est siccitati grani inclusa, & tanquam penitus destruit, tum deinde quia triticum

ipsum accescit, & pessimum odorem emittit, tum demum quia massa ex amylo confecta valde insipida est & minimè panem sapit, aut redolet. Quæ omnia simul sumpta indicant tantam corruptionem quantum subit vinum, dum in acetum abiit.

4. Vel amyllum est imperfectum solum modo, & inchoatum, ita scilicet ut ex tritico per aliquod breue tempus madefacto, & emollito, & minimè fecido, vel acido exprimitur lacteus humor, & ex illo amyllum. Ex hoc enim amylo naturali aqua subiecto, & ad calorem ignis allato fiet panis consecrationi aptus. Nam & retinebit substantiam, & modum essentialem panis tritici, & vsualis, est supra communem delicatioris, & pretiosioris. Hæc enim circumstantia non officit, sed potius in Sacramenti reuerentiam cedit. Sicut non desinit Rex, aut Princeps alius panem triticeum comedere, propterea quod ex arce floret, qui pollen diei solet subtilissimè, & artificiosissimè collecto panis ei conficiatur. Adde cum eisdem, materiam istam, non solum posse esse validam, sed etiam licitam, ubi eius vsus existat. Similem enim alium in Sardinia vigere viri graues, & fide digni referunt, nempe conficiendi hostias ex massa confecta & humore lacteo ex similia madefacta expresso, post exsiccationem aqua naturali in massam redacto, & iuxta communem hostias faciendi modum ad ignis calorem cocto. Hucusque Bernal. Sed ego non recedo à sententia negatiua superius posita, & certum puto esse omnium sententia esse peccatum mortale in pane ex amylo confecto Eucharistiam consecrare; nam saltem est materia dubia, sicut ex hac ratione esset peccatum grauissimum consecrare in Tiphæ, seu fecala, quia valde dubium est Tipham esse veram speciem tritici; alij negant, alij affirmant, & sic de similibus.

RESOL. CXC IX.

An ossa panis sit materia utriusque, vel alterius consecrationis?

Et pro firmanda doctrina huius questionis quæ tota est subtilis, curiosa & docta, aliqua alia obijciuntur, v.g. quod vinum congelatum potest consecrari, quamuis non sit proxime potabile, nisi prius liquefiat & quod mustum in vasis inclusum non est materia consecrabilis, quia succus inclusus in ipsis acynis nondum ex illis expressus, non est proprie demonstrabilis, &c.

Et notatur particulus oppositis in Tabernaculo non esse consecrabilis.

Et an si Hostia in clauso calice contineatur, non sit de consecratione earum dubitandum?

Et quid, si in aliqua arca magna, eaque clausa paucule contineantur Hostia, aut catarsis vini referentur, an valeat super his consecratio? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 66. aliàs 65.

§. 1. Casus est curiosus, & inter duos viros Doctissimos agitur, videlicet, inter Eminentiſſimum Cardinalem de Lugo, & P. Ioannem Dicastillum. Ratio dubitandi est in primis pro Pane, quia adhuc perseverat in ratione Panis, & per modum cibi; ergo nihil deficit, ut possit consecrari. Pro vino verò, quia etiam si sit intra poros, seu foramina panis, adhuc est vinum, & quasi in vasculis, seu receptaculis. Nam si fierent ex metallo, auro, argento, aut alia materia vascula tam parua, sicut sunt pori, & cavitates panis, & diceret verba Sacerdos cum sufficienti intentione, & aliis requisitis ad valorem, non apparet cur negandum sit, consecrationem valere: parum ergo refert, quòd vascula, & receptacula sint ex pane.

2. Verum negativam sententiam docet, Eminentiſſimus Cardinalis, de *Euchar. diſp. 4. ſect. 1. n. 12.* vbi ſic ait: ſic conſequenter, ſi vinum eſſet imbibitum in offa panis, non poſſe tunc conſecrari, licet poſſit antea conſecratum retinere tunc conſecrationem: ratio autem diſcriminis eſt, quod tempore conſecrationis debet deſignari per Pronomen, *Hic*, dum autem continetur intra micam panis, non bene deſignaretur: illud enim non ſolum eſt vinum, ſed etiam panis: at verò ſemel conſecrata ſpecies poſſunt retinere Chriſti ſanguinem; quia ad hoc non eſt neceſſe, quod poſſint deſignari per illud Pronomen. Ita Lugo.

3. Sed Dicaſtillus aduerſus illum, de Sacramentis *tom. 1. tract. 4. diſp. 2. dub. 5. n. 91. & 92.* ſic aſſerit: Eſto Pronomen debeat ſignificare ſubſtantiam, cuius ſunt illa accidentia, & ſubſtantia non ſolum ſit vinum, ſed etiam panis, quid tamen ſi Sacerdos ſupra materiam panis, & vini coniunctam dicat vtriuſque materiae formam: Hoc eſt corpus meum, & Hic eſt ſanguis meus, dirigendo intentionem priorum verborum ad panem, & poſteriorum ad vini materiam? Unde ſumitur etiam argumentum, quia, ſi de facto ponantur multae particulae panis ſimul; & (ſi velis) non omnes ſunt panis triticeae, & Sacerdos dicat verba: Hoc eſt corpus meum, dirigendo intentionem non ad omnes, ſed ad aliquas; & tamen omnes habeat ſimul & permixtas coram ſe, tunc nemo negabit conſecrare illas, ad quas dirigit; & non obſtabit, quòd ſint loco coniunctae particulae, ad quas non direxit intentionem, vel quae non ſunt panis triticeae, etiam ſi Pronomen, *Hic*, ex ſe aptum eſſet ad ſignificandas omnes particulas; ſufficit enim, quòd dirigatur, & reſtringatur per intentionem proferentis ad capacem, & intentam materiam. Pari ergo ratione etiam ſi panis, & vinum in offa ſint loco coniuncta, & quaſi penetrata poterit Sacerdos, dicens: *Hic eſt corpus*, dirigere ad panem, & dicens: *Hic eſt ſanguis*, dirigere ad vinum. Eodem modo poſſemus dicere de grano vuae; niſi enim obſtaret quòd ſupra diximus, eſſe ſcilicet, ibi muſtum per modum cibi (adeò vt frangeret Ieiunium, & conſeretur manducare, qui vvas eo modo comederet) etiam ſi aliae partes vvae, quae non ſunt ille ſuccus, ſint ſimul cum muſto, ſufficeret, quòd intentione Sacerdotis dirigatur ad muſtum, vt Pronomen, *Hic* ſignificaret muſtum; imò licet ad omnia ibi contenta dirigeret intentionem, & veller ſignificare per illud Pronomen, non obſtaret, quominus ſaltem materia capax conſecraretur; ſicut conſecraretur particula triticeae, quae ſunt ſimul cum non triticeis, etiam ſi Sacerdos veller omnes conſecrare; tunc enim verba, quae ſunt ſufficientia conſecrare materiam capacem, non impedirentur ab effectu in tali materia propter ſimilitudinem localem materiae incapacis (vt aiunt Iuriſtae, loquentes de Contractibus, Conuentibus, Diſpoſitionibus, & ſimilibus) vule per inutile non vitatur.

4. Propter hæc, & alia quae omitto, exiſtimo ſatis probabile quòd vtraque materia poſſit conſecrari validè, quamvis illicitè, dummodò vtraque maneat ſenſibilis; Quia, ſi tam parua eſſet guttula vini, vt intra panem confunderetur, defectu ſenſibilitatis deſineret eſſe conſecrabilis. Sicut particula vini ingenti copia aquae infuſa; etiam ſi phyſicè nondum ſit in aquam conuerſa, non eſt conſecrabilis, conſecrabilis alioquin ſi maneat adhuc ſenſibilis, vt ſi vel congelata, vel ita craſſa ſit, vt poſt infuſionem adhuc maneat ſenſibilis. Negandum ergo eſt, vinum intra cavitates panis receptum, non manere in ea offa ſub ratione potus, & ſufficienter ſenſibile, vt poterit. Quod ſi dicimus offam comedere, non verò potare,

hoc eſt propter panem, qui vt craſſior & ſenſibilior materia praeualeat: in vva verò omnia ſunt per modum cibi, vt dixi. Huculoque P. Dicaſtillus.

5. Sed ego, vt verum fatear, magis ad hæc opinionem Eminentiſſi Cardinalis, qui poterat in ſuorum ſententia adducere duos doctiſſimos viros Melitanum Profeſſorem Louaniienſem in *Commen. Theol. Pract. tract. 4. cap. 7. concl. 3. n. 33.* & Cornucium Carmelitanum Profeſſorem Salmanticensem, qui in *3. tract. 4. q. 75. art. 5.* hæc aſſerit: Obicitur: vinum congelatum poſteſt conſecrari, quamvis non ſit proxime potabile, niſi prius liqueſcat: ergo etiam muſtum, quamvis non ſit proxime potabile, niſi mediante preſſione. Conſequentia videtur euidens, & antea dicens probatur, quia ſpecies vini conſecrati retinet ſanguinem Chriſti poſt congelationem, unde li tingerit calicem conſecratum congelari, debet liqueſcere, & ſumi, vt præcipitur in Miſſali; ergo etiam poterat à principio conſecrari. Reſpondetur negando conſequentiam quòd licet admittamus cum Sotro, & Valquez, contra Sotum & Valentiam, eſſe eandem ſpeciem, quòd tamen ipſe Soto negauit; nihilominus expreſſum eſt in forma potabili: minime non expreſſum, ſicut propter eandem rationem non poſteſt conſecrari vinum, quo panis madefcit, quamvis retineat ſpeciem, & naturam vini, quia ſolum non eſt in forma potabili. Ita Cornucio, quem nouiſſime ſecutus eſt etiam Theologus Complutrenſis Pater Leonardus de Sacram. *tom. 2. tractat. 7. diſp. 1. q. 32.*

6. Itaque ex dictis aſſero, offam in vino non eſſe conſecrabilem quoad ſpecies ſanguinis; quia illud vinum non poſteſt tempore conſecrationis deſignari per Pronomen, *Hic*. Dices per Pronomen, *Hic*, poſteſt deſignari vinum in Calice coopertum, vel in aliquo vaſculo contentum: ergo poterit per pronomen, *Hic*, etiam deſignari in noſtro caſu vinum contentum in offa panis. Reſpondeo, vinum in Calice cooperto, & in vaſculo recluſo, contineri ibi per modum potus, & ideo poſteſt deſignari per Pronomen, *Hic*, ſed quando continetur in offa, non continetur per modum potus, ſed per modum cibi: ergo non eſt deſignabile per pronomen, *Hic*; nam illa offa tunc non ſolum eſt vinum, ſed etiam panis. Sicut v. g. muſtum extra vvam eſt conſecrabile, ſed non eſt conſecrabile intra vvam, quia in vva non continetur per modum potus, ſed per modum cibi, vt rectè obſeruat ipſe Pater Dicaſtillus, & alij commentarij. Sic & in noſtro caſu, vinum illud intra offam non continetur per modum potus, ſed per modum cibi, unde diceretur quis manducare illam offam, panem bibere. Ergo vinum in ipſa contentum, non eſt materia conſecrabilis, ſicut muſtum in vuis incluſum. Et ita hanc ſententiam, poſt hæc ſcripta, præter Doctores citatos, inueni etiam docere doctiſſimum Patrem Amicum in *curſu Theologico, tom. 7. diſp. 1. ſect. 3. num. 36.* & Patrem Aueriam, *tract. de Sacram. Euchar. quaſt. 2. ſect. 5.* ſic aſſerentem. Non ſufficit ad conſecrationem ipſe vuarum ſuccus incluſus in illis acinis, nondum ex illis expreſſus; tum quia talis materia non ſe habet per modum potus, ſed potius per modum cibi. Nam vvas propriè manducamus, nec rectè de vva diceretur hic potus, ſed rectè dicitur hic cibus: Tum etiam, quia ſuccus incluſus in ipſis acinis, non eſt propriè demonſtrabilis, ſicut oportet ad verificanda verba conſecrationis per Pronomen demonſtratum ſub quo proferuntur. Quare etiam ſi phyſicè loquendo, euſdem ſpeciei ſubſtantialiter ſit talis ſuccus in vuis recluſus, atque expreſſus; tamen in eo ſtatu non eſt ad conſecrationem aptus. Hinc ſimiliter inferitur, non videri conſecrabile vi-

nam imbibitum in buccella panis, aut in spongia; aliove simili corpore poroso. Quamvis, si post consecrationem imbibatur, conservabitur ibi sanguis Domini, donec vini speciesificentur, & simpliciter corrumpantur; quia quoad hoc etiam plus requiritur ad consecrandum, quam ad conservandum. Ita Averfa.

7. Nec obstat dicere, quod vinum consecratum adhuc mistum pani consecratum Christi sanguinem: ergo est aptum consecrationi sanguinis. Consequenter probatur; nam eadem dispositio requiritur ad consecrationem sanguinis, quae requiritur ad consecrationem eiusdem. Nam respondeo negando consequentiam, eiusque probationem. Ratio discriminis, quoniam ad consecrationem requiritur, ut materia sanguinis possit initio consecrationis demonstrari per modum potus; quemadmodum & materia corporis per modum cibi: non est autem hoc necessarium ad conservandum sanguinem. Cum igitur nequeat vinum perfusum pani, demonstrari per modum potus, non erit aptum consecrationi, quia ad conservandum sanguinem sufficit, ut retineat species vini, etiamsi non retineat illas in forma potus.

8. Quaes, cur non est necessarium, ut vinum in consecratione sit in forma potabili, non autem post consecrationem? Respondetur rationem esse, quia in consecratione debet verificari Pronomen, quo sanguis per Pronomen, *Hic* demonstratur per modum spiritualis potus: facta autem semel consecratione, non est amplius necessaria talis demonstratio, sed sufficit, si tantum retineat species vini. Et haec omnia docet Amicus loco citato: unde satis remanet confirmata opinio Eminentissimi & amantissimi Domini mei Cardinalis de Lugo.

9. Nota hic obiter, particulas appositae in Tabernaculo non esse consecrabiles: sed novissime Leandrus de Sacram. tom. 2. tract. 7. disput. 8. quest. 63. contrarium docet, & ait, posse valide consecrari; quia (ait ipse) sufficienter demonstratur contentum per proximum continens: at in hoc casu Sacratium, seu Tabernaculum est proximum continens: ergo illo demonstrato, demonstratur & contentum. Sed haec opinio mihi non placet, & non discedo à negatiua quam docui, & quam etiam docet Bassens in Theol. Mor. verb. Eucharistia 1. num. 15. Iohannes in Flor. Theol. tom. 1. tr. 8. cap. 6. n. 7. Caltrus Palau tom. 4. tract. 2. 1. disp. unica, punct. 6. n. 5. Averfa de Sacram. Euchar. q. 2. sect. 3. Garcias in Summa Theol. mor. tract. 3. disp. dub. 1. punct. 6. n. 38. Et ad argumentum Leandri negandum est cum Palao, particulas in Tabernaculo existere ibi tanquam in continenti, quod sensu percipi possit. Tannerus verò ponit alium casum; tom. 4. q. 2. dub. 2. n. 66. ait enim, quod licet si panis, aut vinum suo proprio vase, etiam clauso, contineatur, v. g. Pyxide Eucharistica ille, hoc vero Calice, seu ampulla clausa, valere consecrationem. Nam & pari modo ac sensu de loculis clausis dicimus; *Haec sunt pecunia*, & de poculo clauso; *Hoc est vinum*. Imo verò etiamsi hostiae clauso Calice contineantur, non videtur de consecratione dubitandum; quia & hic iuxta praesentes circumstantias, & Ecclesiae usum, satis designatur contentum sub speciebus panis. At verò si in aliqua Arca magna, & aequae clausa, pauculae contineantur hostiae, aut cantharus vini repositus asseruetur; non valebit consecratio, ob contrariam rationem. Eadem ratio, si in aliquo vase proprio vini, puta cantharo, vel ampulla vini clausa, aliqua forte sit hostia reposita, non videtur valere eius consecratio, etiamsi verba consecrandi corporis Christi adhibeantur; quia nec iuxta communem usum, nec iuxta particulares circumstantias vase illo demonstra-

to censetur demonstrari, seu contentum sub hostia: sed vel ampulla ipsa, vel vinum in ea contentum. Haec Tannerus, quae secundum eius mentem dicta esse volo.

RESOL. CC.

An consecrare in musto absque necessitate, sit tantum peccatum veniale?

Et an sit necessitas sufficiens celebrandi in musto absque peccato, si non adsit vinum in die Festo, ita ut auditio Missae omittatur?

Idem dicendum est pro adimplendo praecepto annuae communionis, & a fortiori pro dando infirmis Viaticum in articulo mortis.

Et asseritur consuetudinem introductam in aliquas Ecclesias consecrandi in musto in certo quodam anni die esse omnino corrigendam, ut haec consuetudo observetur in Lusitania in Ecclesia maiori Brachata.

Et docetur succum ex vva non perfecte maturo esse consecrabilem, secus autem ex vva acerba.

Item succum ex vvis passis elicatum, esse materiam consecrabilem. Ex part. 10. tit. 11. & Misc. 1. Ref. 37.

§. 1. **A**ffirmativam sententiam docet novissime doctus P. Mart. de San Joseph ne los Anjos de Confessores tom. 2. lib. 1. de Eucharist. tr. 2. n. 13. vbi sic ait: [Yo no allo razon, que haga fuerza a que sea pecado mortal conflagrar el mosto; pues es suficiente materia declarada per Derecho; y me parece, que donde ay costumbre sera licito dezir Missa con el, y fuera de necesidad no excedera de pecado venial, procurando evitar la indecencia de que lleue horurras; o hezes: porque la costumbre que ay de no celebrar con el, no hallo que sea obligatoria a pecado grave, pues no consta se introduxo como obligatoria: y no auiente se introduzido con actos, y animo de obligarse, no se peca contrauiendo a ella: Quia actus agentium non operantur ultra fines eorum cap. Ad audientiam de Decimis. l. Non omnis, ff. si cert. petat. leg. In agris, ff. de acquir. rer. Dominio. Y assi no apricta esto el Padre Hurtado, de Eucharist. diffio. 9. ni Pedro de Ledesma 2. part. de Eucharist. c. 4. concl. 15; que solamente dize ser pecado conflagrar el mosto, no auiente necesidad, y Henriquez lib. 8. cap. 12. §. 1. dize solamente, que no es cosa decente celebrar con el.] Hucusque Martinus.

2. Sed negatiuae sententiae ego adhaereo cum Suarez, Fagundez, Fillucio, Villalobos, Bonacina, Gauanto, Layman, Machado, & aliis, quos citat, & sequitur Leandrus de Sacram. tom. 2. tr. 7. disp. 8. q. 33. Quibus ego addo Caltr. Palau tom. 4. tr. 2. 1. punct. 4. n. 7. vbi sic ait: Liquor vero expressus ex vvis maturis, sed non defecatus, quique mustum communiter appellatur, materia est consecrationis, quia absolute est vinum; sed non est decens: Ideoque absque vrgenti causa graue peccatum esset ea vti materia ad consecrationem. Ita ille, qui citat Vasquez, & Coninch. Vide etiam Gesualdum in Theol. mor. to. 1. tr. 2. c. 2. n. 7. Dicendum est itaque, Sacerdotem absque necessitate consecrando in musto, peccare mortaliter, non solum propter prohibitionem Canonis adducti, sed etiam propter consuetudinem Ecclesiae in re graui, ex rationibus à me alibi adductis, obligantem ad culpam mortalem, & propter irreuerentiam erga tam venerabile Sacramentum, quia, ut optime observat Less. in 3. p. D. Tho. q. 74. art. 5. n. 24. mustum plurimas faeces commixtas habet, quae non sunt consecrabiles.

3. Sed si aliquis querat, an sit necessitas sufficiens celebrandi in musto absque peccato, si non adsit vinum in die Festo; ita ut auditio Missae omittatur?

Sup. hoc in Ref. praesentata §. Itaque, ante medium, cursum in vers. sicut v. g. m. sum.

Sup. hoc in Ref. praesentata §. Itaque, ante medium, cursum in vers. sicut v. g. m. sum.